

Kurt Thomas.

KURT THOMAS är ett tonsättarenamn, som under de senaste åren låtit mycket tala om sig i den tyska musikvärlden. Då han som 21-årig fick sin första större komposition, en mäsas i a moll för soli, två körer à cappella, uppförd först i Thomaskirche i Leipzig under Karl Straube och strax därpå i Kiel under Fritz Stein, tycktes kritikerna vilja överträffa varandra i superlativa omdömen. Ord sådana som »en stråle av hopp efter en lång steril tid», »detta kan vara mannen, som vi väntat», »Thomas har, liksom en gång Beethoven, skådat Gud» vittnade om vilket uppseende den unge komponistens debutarbete väckte i de kräsna fackmännens krets. Man kan knappast säga, att de tonsättningar, som därefter sett dagen, åstadkommit samma överväldigande intryck som hans förstlingsverk. Man följer dock med spänning denna egenartade begåvning, som kanske ännu icke helt funnit sin väg, utan som alltför kämpar, djärvt och dådkraftigt, för att nå målet. Det är dock ej längre fråga om ett famlande, ett experimenterande, så som fallet är hos de flesta av hans samtida. Hos Thomas fogar sig allt organiskt samman som en självklar nödvändighet. Men trots detta har man en känsla av att han ännu söker, ivrigt, ja lidelsefullt, efter något ouppnått, något ännu ej fullt känt och funnet.

Mässan i a moll är ett i hög grad originellt verk, även vad den yttre fakturen beträffar. Det inledes med att en sopransolist bär fram sitt »Kyrie eleison» på ett huvudsakligen på hela tonsteg byggt motiv, som sedan övertages av alten och upprepas av tenoren. Därefter inträder ett tutti med det först anslagna motivet i basstämman och de övriga stämmorna rörligt kontrapunkterande mot detta, sopranen och alten i stora tersföljder. Denna inledning gör ett djupt intryck. Man håller andan och undrar, vart det hela skall bära hän. Fortsättningen spinner emellertid på den givna tråden. Starka stämningar åstadkommas genom våldsamma tempo- och dynamikkontraster, som dock aldrig förefalla anbringade för den yttre effektens skull. Harmoniken och den kontrapunktiska behandlingen måste ju anses ha en i hög grad modern prägel, men det hela klingar dock alltigenom vackert och uttrycksfullt. De fugerade delarna, »Cum sancto spiritu» i Gloria och »Et vitam venturi» i Credo uppnå i stegringen en imponerande resning. Sanctus, som i utvecklingen når ända till tio självständiga stämmor, är den sats, som griper mera omedelbart. På en orgelpunkt i D dur böljar överstämmornas figurering, då plötsligt solosopranen sätter in med en melodi i högt läge, snart följd av tenoren, allt under det att kören utvecklar hela sin kraft i styrka och volym.

Av Thomas senaste vokalkompositioner framstå särskilt *Markuspassionen*, op. 6, och kantaten »*Jerusalem, du hochgebaute Stadt*», op. 12 (å Breitkopf & Härtels förlag, Leipzig).

Markuspassionen är skriven för åtta stämmor å cappella, utan solister. Kören delar sig i två huvudroller, evangelisten och Kristus. När det berättas, stå vanligen två imitatoriskt hållna gruppkörer mot varandra, när Jesus talar, förena de sig till en homofon, mångstämmig enhet. Allt verkar enkelt och okonstlat, och även över detta verk vilar ett religiöst allvar, över vars äkthet man icke kan misstaga sig. Tvenne fritt gestaltade koraler inleda och avsluta passionsmusiken.

Kantaten »*Jerusalem, du hochgebaute Stadt*» är Thomas' sist komponerade verk. Han nöjer sig ej här med den tidigare använda å cappellakören utan tillgriper alla till buds stående medel: fyra solröster, åtta-stämmig kör, stor orkester — stråkar, dubbelt trä, två trumpeter, fyra horn, tre basuner, tre pukor, stor trumma, bäcken och triangel — samt stor orgel. Kantaten, skriven till Meyfarts åtta-strofiga dikt (n:o 670 i Nya psalmer) och uppbyggd på Melchior Franks kända koralmelodi som grundtema, är en körfantasi av jättelika proportioner. Här skildras, hur själen längtar till Gud i hans himmel, hur den färdas ditupp »auf Eliä Wagen mit grosser Engelschar», hur profeter och patriarker komma tillmötes för att bilda den högtidliga eskorten och hur den slutligen »med jubelklang av körer utan tal» drager in i paradiset. Tonspråket är som ofta tidigare hos Thomas en med homofona klanger blandad polyfoni av övervägande diatonisk färg. Mot det skarpt profilerade koraltemat eller delar av detta uppträda ständigt nya motiv, med vilka han arbetar fram de olika stämmningsbilderna. Detta verk fick sitt uppförande förliden sommar i Kiel under ledning av prof. Stein och torde vid innevarande tidpunkt vara under inövning i ett flertal musikcentra i Tyskland.

Kurt Thomas är född den 25 maj 1904 i den lilla staden Tönningen i Schleswig-Holstein. Hans föräldrar härstamma från västra Tyskland, och då Thomas tillbringat hela sin skoltid i Lennep i Rhenlandet, så räknar sig den unge komponisten icke som schleswig-holsteinare utan som rhenländare. Tidigt lade gossen sin musikaliska begåvning i dagen. Redan i skolan uppträdde han som pianist, och tillsammans med en skara entusiastiska kamrater grundade han en elevorkester, som även utom skolan spelade en roll. 1922 vann han inträde i Leipzigs konservatorium, där han under några år var Teichmüllers, Max Ludwigs och Herman Grabners lärjunge.

Om sina första kompositionsförsök har han själv berättat: »Naturligtvis hade jag redan under min skoltid i all hemlighet skrivit högar av sånger, pianostycken o. dyl., ja, till och med en opera, med vilken

jag en dag överraskade mina förskräckta föräldrar. Mitt första egentliga arbete var violinsonaten, op. 2, som jag skrev 1922. Därpå följde 1924 mässan, vilken kom till under ständigt inflytande av Thomaskören, vars motetter jag aldrig försummade. Då mässan var färdig, bar jag den med ångest i hjärtat till Thomaskantorn, prof. Straube, som, vilket jag aldrig vågat hoppas, på det grundligaste tog sig an densamma och gav mig en mängd råd av satsteknisk art. Från den tiden har han troget stått vid min sida som gynnare, rådgivare och vän. Han har för mig gjort allt som överhuvud kunnat göras: skaffat mässan förläggare, uppfört den för första gången, rekommenderat den till ytterligare uppföranden, stått mig bi i min fortsatta verksamhet och förmedlat bekantskapen med altmeister Arnold Mendelssohn, hos vilken jag i Darmstadt fick lära mycket i körtekniskt hänseende.» Att Kurt Thomas tagit starka intryck av den sistnämnde, särskilt ifråga om det tekniska, framgår tydligt vid en jämförelse mellan Thomas' arbeten av senare datum och Mendelssohns Deutsche Messe, op. 89, och Geistliche Chormusik, op. 90.

Man väntar mycket av denne unge tonmästare, »Tysklands hopp». Ingen av de nutida tyska kompositörerna torde ha blivit mera uppmärksammas än Kurt Thomas. Körföreningarna ha faktiskt tävlat om att uppföra hans verk. Sålunda ha mässan och Markuspassionen redan uppförts på ej mindre än ett trettiotal olika platser, vilket ju tyder på ett rent av rekordartat intresse. I Stockholm uppfördes mässan 1926 av Musikaliska Sällskapet och väckte också här samma uppmärksamhet som i hemlandet.

David Åhlén.

Meddelanden.

Förslag. Bland 13 sökande har kyrkorådet i Gamlestads församling, Göteborg, på förslag till den lediga organist- och kantorstjänsten uppfört musikedirektörerna Gösta Lundborg, Stockholm, Sven Wistedt, Norrköping, och Ester Svensson, Ängelholm.

Kantorsval. Till kantorer vid förenade tjänster ha valts: i Lycksele E. V. Granberg; i Odensala T. Jansson därstädes; i Ö. Skrukeby A. T. Schander, Mjölby; i Backaryd C. Dahlheim, Karlskrona; i Flisby T. Rygert därstädes.

Klassisk orgelmusik. Bärenreiter-Verlag, Kassel, har i ett upprop, ställt

närmast till den tyska orgelrörelsens vänner, meddelat om möjligheten till förhandsbeställning å nya upplagor av klassisk orgellitteratur, som av förlaget skall utgivas under de närmaste månaderna. Män som Martin Fischer, Fritz Heitmann, Herman Keller, Karl Matthaei och Hermann Poppen stå för utgivandet. Uppropet kan erhållas genom hänvändelse till förlaget.

Norges Organistforening har beslutat framflytta högtidlighållandet av sitt 25-årsjubileum till nästa år på grund av de otillfredsställande orgelförhållandena i Vår Frelsers Kirke. Denna orgel skall inom den närmaste tiden ombyggas.